

#TÜRKİYE

OLAĞANÜSTÜ HAL KEYFİ HAL

Haber özgürlüğünün bastırılması konusunda yıllardan beri yol almış Cumhurbaşkanı Erdoğan, gerek Gülen hareketinin gerekse belirli ölçülerde Kürt, laik ve sol medyanın kendisiyle uyumsuzluk gösteren sesini kesmek için, başarısız darbe girişimini ve 20 Temmuz'da yürürlüğe konan Olağanüstü Hal'i fırsat bildi.

Sınır Tanımayan Gazeteciler, 19 Eylül 2016

Istanbul,
Taksim
Meydanı,
15 Temmuz
2016'yı 16
Temmuz'a
bağlayan gece.

© AFP / Ozan Kose

Giriş

Çivi yerinden oynadı bir kere

O 15 TEMMUZ'U 16 Temmuz 2016'ya bağlayan gece, halk sokaklara döküldü. Tankların önüne çıktı. Birkaç saat öncesinde, ordunun tanklar ve uçaklarla desteklenen bir bölümü, Türkiye'de iktidarı ele geçirmek üzere, Ankara ve İstanbul sokaklarını ablukaya almıştı. Darbeciler kısa sürede yenildi. Halk tetikteydi, basın da öyle. Hatta, ülkenin aniden başka tarafa yönlenebileceği gece, o karanlık saatlerde, bilgilendirme vazifelerine devam ederken, demokrasi için ağır bir bedel ödediler. Ertesi sabah yaşanan ulusal birlik havası, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve hükümetinin kendilerine yanlış düşman seçmeye ve yıllardır söz konusu olduğu gibi eleştirel medya organlarını baskı altında tutmaya bir son verebilecekleri konusunda umut doğurdu. Ancak aksi gerçekleşiyordu. 20 Temmuz'da yürürlüğü

konan Olağanüstü Hal'e, Türkiye basınının benzeri görülmedik bir tasfiyesi eşlik ediyordu.

"Milli Güvenlik ve Beraberliğe" karşı kol gezen bir tehdit ile mücadele edildiğini beyan eden hükümet, yasa hükmünde karamameler çıkarmak suretiyle, keyfi idarenin ve polisin önünü açarak ve hiç olmadığı kadar siyasi bir hukuk sisteminin yetkilerini güçlendirerek, hukuk devletinin temellerini baltalıyor. Geçmişteki oyunlarının sınırlarını biraz daha zorlayan savcılar ve mahkemeler, resmi makamlarca darbe girişiminin sorumlusu olarak belirlenen Gülen cemaatinin lehine yapılan her türlü görüş ifadesini, başarısız darbe ile doğrudan suç ortaklığı olarak incelemeye almaya koyuluyorlar. Bu oluşum ile yakınlığı olabilecek basın kuruluşları ve ...

*Birinci sayfa
fotografı:*
15 Temmuz
askeri
darbesinde
asker ve
polisler / Özgür
Gündem
gazetesinin
kapatılması
sırasında polis
ve göstericiler,
Ağustos
İstanbul.
© AFP

Özgür Gündem
gazetesine
ulaşımı
engeleyen polis
barajı, Ağustos
İstanbul.

••• mensuplarının ötesinde, yürütülen cadı avı Kürt yanlısı, laik ve sol basınları da vuruyor.

Cumhurbaşkanının otoriterleştiğinin en açık belirtisi olan, eleştirilerin susturulması durumu, Türkiye’de zaten birçok yıldan bu yana ağırlaşarak devam ediyordu. Basın mensuplarının adli yollarla taciz edilmeleri, İnternet’e sistematik olarak sansür uygulanması, çoğulculuğun kısıtlanması ve büyük basın kuruluşlarının hükümet dostu ellerde toplanması bir norm halini almıştı. Sonuçta, Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF) tarafından hazırlanan 2016 Dünya Basın Özgürlüğü Sıralamasında Türkiye 180 ülke içerisinde 151. Sıraya geriliyordu. Kısa süre önce devreye giren olağanüstü hal, son çivilerin de yerinden fırlamasına neden oldu. Keyfiyet benzeri görülmedik bir düzey kazandı. Gazeteciler resmi bir gerekçe olmadan hapse gönderiliyor, basın kuruluşları bir kalemde kapatılıyor, idari cezalar hiçbir mahkeme kararıyla desteklenmiyordu. İki ay içinde, tüm siyasi görüşlerden basın mensuplarının maruz kaldıkları ifade özgürlüğü hakkı, güvenlik hakkı, adil yargılanma hakkı, savunma hakkı ve etkin bir kanuni yola başvurma hakkı ihlallerini sayamaz duruma geldik bile...

Erol ÖNDEROĞLU

Sınır Tanımayan
Gazeteciler Türkiye
temsilcisi

Johann BIHR

Sınır Tanımayan
Gazeteciler Do u
Avrupa/Orta Asya
bürosu sorumlusu

Gülen: Erdoğan’ın vaktiyle en iyi müttefiki, bugün can düşmanı

1970 yılında, Türk vaiz Fethullah Gülen tarafından kurulan, kendilerine "Hizmet" adını veren sosyal dini hareket, ılımlı İslam’ı övmekte, eğitimi ve serbest girişimi teşvik etmektedir. Geleneksel elit Kemalist kesime karşı aynı intikam duygusu ile birleşen ve yakın değerleri savunan Gülen hareketi ve AKP partisi, 2000’li yıllarda Devletin dümenini ele geçirmek üzere bir çıkar ortaklığına girdiler. İyi eğitim almış cemaat üyeleri, emekliye ayrılan veya tasfiye edilen Kemalist kadroları dolduracak teknokrat ve üst düzey yetkili katkısında bulundular. Bu durum, iki müttefikin arasındaki çekişmenin derinleşmesi ve 2013 yılından itibaren adeta ölümüne bir hesaplaşma durumuna gelmesine dek, hükümetin desteği ile devam etti. Yani, idarenin bünyesinde buldukları konumlar Gülencilerin hükümete darbe arkasına darbe vurmasına olanak sağlıyor; töhmet altında bırakan telefon dinlemelerinin yayınlanması, bir yolsuzluk skandalının patlak vermesi veya Suriye’ye silah sevkiyatının ortaya çıkarılması ile zor durumda kalan hükümet, bu olaylarda cemaate yakın hâkimlerin, savcılarının ve polislerin parmağı olduğunu görüyor. Yönetiminde büyük ölçekli bir tasfiye dizisi gerçekleştiriliyor; Gülençi avı başlıyor. Hatta 2015 yılından beri, resmi makamlar bu hareketten bahsederken artık kısaltma kullanıyorlar; “FETÖ” (Fethullahçı Terör Örgütü veya “PDY” (Paralel Devlet Yapılanması, Ankara, 15 Temmuz 2016 tarihli darbe girişiminin sorumlusu olarak Fethullah Gülen’i belirliyor ve 1999 yılından itibaren yaşadığı ABD’den sınır dışı edilmesini talep ediyor.

1 Önü kesilen adalet

Olağanüstü hal durumu, basın mensuplarının, Devletin keyfi uygulamalarına karşı tüm yasal yollarını kapatıyor; avukatsız gözaltılar, tedbir amaçlı tutuklamalar, düşünce suçuna dayandırılan iddianameler, kötü muameleler...

OLAĞANÜSTÜ HAL (OHAL), Binali Yıldırım hükümeti tarafından, 20 Temmuz tarihinde, üç ay süre için ilan edildi. OHAL, Orgeneral Kenan Evren askeri diktatörlüğü altında 1983 yılında belirlenen bir olağanüstü rejim olarak Sıkıyönetimin yerine geçecekti. Hükümleri gereği, hükümet, meclise danışmak zorunda kalmaksızın, kararname çıkarmak marifetiyle yasama yetkisini elinde bulunduruyor ve vatandaşların Anayasa Mahkemesi'ne başvurma imkânı bulunmuyor.

Olağanüstü hal, diğer yandan, "milli güvenlik açısından sakınca" arz etmesi durumunda "bazı gazetelerin, dergilerin, broşürlerin, kitapların, bildirimlerin ve diğer unsurların basımını ve dağıtımını" yasaklayabiliyor. İlk defa 1983 yılında uygulanan ve 2002 yılında tamamen kalkan olağanüstü hal kapsamında, resmi makamlar, çoğunluğunu Kürt nüfusun oluşturduğu Güneydoğu bölgelerinde yirmiyi aşkın düzenli yayına el koymuş veya dağıtımını yasaklamıştır. Birçok gazeteci cezasız tutuklandı ve yabancı gazeteciler sınır dışı edildi.

Bilhassa basın özgürlüğüne zarar veren bu hükümlerin ötesinde, basın mensupları tüm vatandaşlara uygulanan kısıtlayıcı tedbirlerden de etkilenirler: 22 Temmuz'da kabul edilen olağanüstü halin ilk kararnamesi gözaltı süresini 4 günden 30 güne çıkarır. Şüpheli, beş gün boyunca avukat desteği alamayabilir. Artık hukuk, bir avukatın müvekkilinin gözaltına alınmasına itirazını incelemek için 30 günlük süreye sahip.

Basın mensuplarının haksızca demir parmaklıklar arkasına atılması

OHAL'in iki ayında, Gülen hareketine yakın, tanınmış onlarca gazeteci, önce gelen muhabir, gazetelerin ve dergilerin yayın müdürleri gözaltına alındı. 15 Temmuz darbe girişiminden bu yana, 200 kadar gazeteci ya gözaltına alındı veya da tutuklandı. P24'e göre, halen 101'i 14 Eylül itibariyle cezaevinde bulunuyordu (Yanda, okunabilir). Böylece Türkiye, 2012-2013 yıllarında elinde bulundurduğu, medya profesyonelleri için "dünyanın en büyük hapishanesi" olma ünvanını yeniden ele geçirmiş oldu. Cadı avından nasibini alanlar arasında Nazlı Ilıcak da var. 26 Temmuz tarihinde tutuklanan 73 yaşındaki ünlü gazeteci, beraberinde, Erkan Acar, Büşra Erdal, Ufuk Şanlı, Habip Güler ve Bayram Kaya'nın da aralarında bulunduğu Gülen yanlısı 16 çalışma

Önceki sayfa fotoğrafları:

Büşra Erdal, Şağın Alpay, Nazlı Ilıcak ve Ali Bulaç'ın tutuklanmaları.

arkadaşı ile birlikte gözaltı kapsamında demir parmaklıklar arkasına gönderildi. Hepsisi de FETÖ örgütüne üye olmakla suçlandılar". Vaktiyle Recep Tayyip Erdoğan siyasetinin savunucularından ve iktidardaki Adalet ve Kalkınma Partisi'nden (AKP) milletvekili olan Nazlı Ilıcak, yolsuzluğa adı karışan bakanların istifa etmeleri ve yargılanmalarını talep etmesini takiben, 2013 Aralık ayında, hükümet yanlısı günlük gazete Sabah'taki işinden çıkarılmıştı. Ardından Ilıcak, Özgür Düşünce adındaki, muhalif görüşlü bir günlük gazetenin köşe yazarı oldu.

Safi düşünce suçu

Bu yalnızca Nazlı Ilıcak'ın değil, birçok gazetecinin içinde bulunduğu durum; Türk hukuku tarafından başlatılan cadı avı, iktidarı eleştirileri ile bilinen birçok tanınmış kişiyi vuruyor. Basın mensuplarına vurulan darbe kitleler halinde olması ile dikkati çekiyor: 25 Temmuz tarihinde 42 tutuklama kararı, iki gün sonra bir 47 tutuklama kararı daha çıkarıldı... Sorgu tutanakları (RSF bu tutanakları inceleyebilmiştir), birçok basın mensubunun bilhassa Gülen cemaatine yakın tanınmış medya kuruluşlarında çalışmaları nedeniyle hedef alındıklarını teyit etmektedir. Hukuki açıdan, 15 Temmuz darbecileri ile suç ortağı olduğu kanaatine kestirmeden varılan cemaatin üyesi olmakla eşdeğer tutulan bir mesleki faaliyet... Resmi makamlar, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu aracılığıyla, darbecilerle "basın görevini icra edenler" arasında ayrıma gidileceği konusunda güvence verdilerse de, öyle anlaşılıyor ki, ifade özgürlüğünde hiçbir biçimde yeri olamayacak bir "basın suçu" yaratılar. Basının iktidar yanlısı veya karşıtı olarak açık şekilde kutuplaştığı bir ortamda, Türk yetkilileri de, gazetecileri suçla ilişkilendirmeye alışkınlar. Onlarca yıldır Kürt hakları lehine her görüş ifadesini, PKK'nın (Kürdistan İşçi Partisi, yasaklı) Kürt isyancılarıyla doğrudan ilişkilendirme eğilimi gösteriyorlar.

Son yıllarda, gerek PKK üyesi olmakla suçlanan Kürtler, gerekse varlığı ispatlanamayan, aşırı milliyetçi "Ergenekon" a üye olmakla suçlanan Kemalistler olsun, sözde ideolojik yakınlıkları bulunması nedeniyle "bir terör örgütü üyeliği" gerekçesiyle demir parmaklıklar arkasına atılan basın mensubu sayısını artık takip edemez olduk... Öyle veya böyle, uzun gözaltı sürelerini takiben, siyasi koşulların değişmesiyle ve aleyhlerine yöneltilen davaların dosyalarının temelsiz olduğu açığa çıkınca serbest bırakılıyorlar.

OHAL işlemeye başlamıştı. Zaman gazetesi eski çalışanları Şahin Alpay, Ahmet Turan Alkan, Ali Bulaç, Mustafa Ünal, Nuriye Akman ve Lale Kemal, "terör örgütünü övmek" ve "darbe girişimini meşrulaştırmak" gibi suçlamalarla 27 Temmuz

100 gazeteci halen gözaltında

14 Eylül 2016

Kaynak: P24

(<http://platform24.org>)

Abdullah Katircioğlu	İbrahim Bayram
Abdullah Kılıç	İbrahim Karayemiş
Abdullah Özyurt	İdris Yılmaz
Ahmet Memiş	İsa Siyi
Ahmet Melin Sekizkardeş	İskender Yunus Tiryaki
Ahmet Turan Alkan	Kenan Baş
Ahmet Yavaş	Lalezar
Alaattin Güner	Sarıbrahimoğlu (Lale Kemal)
Alaattin Kaya	Lokman Erdoğan
Ali Akkuş	Mecrum Tokal
Ali Bulaç	Mehmet Ali Ertaş
Ali Ünal	Mehmet Kuru
Arap Turan	Mehmet Özdemir
Atilla Taş	Mümtaz'er Türköne
Ayşe Nazlı Ilıcak	Murat Aksoy
Ayşenur Parıldak	Murat Avcıoğlu
Aytekin Gezici	Murat Öztürk
Aziz İstegün	Mustafa Erkan Acar
Bayram Kaya	Mustafa Ünal
Bertan Golali	Mutlu Çölgeçen
Cemal Azmi Kalyoncu	Nizamettin Yılmaz
Cemil Uğur	Nuri Durma
Cihat Ünal	Nuriye Ural (Akman)
Cuma Kaya	Nurullah Kaya
Cuma Ulus	Olgun Matur
Cumali Ünal	Osman Yakut
Eda Şanlı	Özcan Keser
Emre Koçali	Özkan Mayda
Emre Soncan	Pusat Bulut
Engin Eren	Resul Cengiz
Engin Özelçi	Rifat Söylemez
Ercan Gün	Sabahattin Koyuncu
Erdal Şen	Şahin Alpay
Erkan Büyük	Selman Keleş
Faruk Akkan	Serdar Polat
Ferit Toprak	Şeref Yılmaz
Fevzi Yazıcı	Seyid Kılıç
Gökçe Frat Gülhaçoğlu	Taner Talas
Gültekin Avcı	Tuncer Çetinkaya
Habip Güler	Ufuk Şanlı
Hakan Bülent Yardımcı	Vahit Yazgan
Hakan Taşdelen	Vedat Demir
Halil İbrahim Mert	Yakup Çetin
Halil Polat	Yakup Şimşek
Hanım Büşra Erdal	Yalçın Güler
Haşim Söylemez	Yasemin Sayın
Hayat Yılmaz	Yener Dönmez
Haydar Ergül	Yüksel Evsen
Hüseyin Aydın	Zafer Özsoy
Hüseyin Turan	Zeynep İzgi
İbrahim Balta	

••• 2016 tarihinde tutuklandılar. Birçoğu hasta ve yaşlı olan bu gazetecilerden Alpay, Alkan, Bulaç ve Ünal, dört gün sonra Silivri'ye (İstanbul'un 80 km batısında) sevk edilirken diğer ikisi ise Bakırköy Kadınlar Cezaevi'ne (İstanbul merkezinde) gönderildi.

Peki neyle suçlanıyorlar? Esasen, birçok hükümet üyesinin adının karıştığı yolsuzluk iddialarının *Zaman* gazetesinde haberleştirdikten ve yayın yönetmeni Ekrem Dumanlı Cemaat üyeliğiyle şüphesiyle soruşturma geçirdikten sonra gazetesi için çalışmaya devam etmekle suçlanıyorlar. Sanıklar, verdikleri ifadelerinde, bastırılan darbeyi herhangi bir şekilde destekleyemeyeceklerinin altını çizerek, mesleki kariyer ve siyasi görüşlerini dile getirdiler. Hâkim, bireysel ceza sorumluluğu ilkesini ihlal ederek, Ekrem Dumanlı'nın firar etmesini, onların gözaltına alınmasına gerekçe olarak gösteriyor. Demokrasiyi savunmalarıyla bilinen tanınmış kişilerin tutuklanmaları haftalardır devam ediyor: "Terör örgütünün propagandasını yapmak" ile suçlanan Aslı Erdoğan, 16 Ağustos'tan beri cezaevinde tutuluyor. Kitapları bir düzine dile tercüme edilmiş bu ünlü yazar, *Özgür Gündem* isimli günlük Kürt gazetesinde yazdığı eleştiriler ve gazetenin hukuk tarafından askıya alınan danışma meclisine iştirak etmesi gerekçesi ile tutuklu bulunuyor. 10 Eylül tarihinde, haftalık *Taraf* gazetesinin eski yayın yönetmeni ve yazar Ahmet Altan, üniversitede eğitim görevlisi olan erkek kardeşi Mehmet Altan ile birlikte tutuklandı. Her ikisi de, Temmuz sonunda çıkarılan bir kararname ile tasfiyesi sağlanan Can Erzincan adlı televizyon kanalındaki bir programa katılmış olmakla suçlanıyorlar.

Savunma hakkı ayaklar altında

İlk kanun hükmünde kararnamenin hükümlerine binaen, çok sayıda basın mensubu, gözaltına alındıkları ilk günlerde avukattan mahrum bırakılıyorlar. Bu durumla ilk karşılaşmalar arasında *Radikal* ve *Özgür Düşünce* gazetelerinin eski köşe yazarı ve insan hakları avukatı Orhan Kemal Cengiz sayılabilir. 21 Temmuz tarihinde, *Al Monitor* yazarı eşi Sibel Hürtaş ile birlikte, İstanbul Havalimanı'nda gözaltına alındı. Eşi aynı gün serbest bırakılırken Cengiz, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün terörle mücadele şubesinde geçirdiği üç gün boyunca bir avukat desteği alamadı. Elleri arkadan kelepçelenmiş halde İstanbul Çağlayan Adliyesi Savcılığına getirilen gazeteci, yurtdışına çıkışı yasağı karşılığında serbest bırakıldı. Cengiz, RSF Türkiye temsilcisine durumunu, *Twitter* üzerinden paylaşılan iki mesaj için sorgulandı.

Tutuklu 3 gazetecinin ifadelerinden alıntılar

AHMET TURAN ALKAN: "Haftada 4-5 kez yazı yazan bir yazarım. Suçlamaları kabul etmiyorum. Arşiv kayıtlarında her şey mevcuttur, darbeye her zaman şiddetle karşı oldum. 15 Temmuz gecesi yaşadığım büyük travmayı ve ertesi gün yaşadığım büyük üzüntüyü size tarif edemem."

ŞAHİN ALPAY: "10 yıl kadar Cumhuriyet gazetesinde editör olarak çalıştım. CHP Grup danışmanı olarak Deniz Baykal'ın danışmanı oldum. Sabah gazetesinde, ardından Milliyet gazetesinde yedi yıl çalıştım. Yazarlık hayatım boyunca sadece demokratik bir düzen ve Avrupa Birliği standartlarına uygun yaşamamıza yönelik askeri darbelerle karşı duruşum vardır, yazılarım bu yöndedir... 2002 yılında, Zaman gazetesinde yazma konusunda gelen teklifi, bu dönem siyasetçilerinin Gülen hareketine sempatiyle bakmakta olduğundan kabul ettim. Araştırdığımda, Fethullah Gülen'in farklılığa saygı duyan modern bir İslam anlayışı içinde olduğu kanısına varmıştım."

MUSTAFA ÜNAL: "Darbelere karşı tutumum hiçbir değişikliğe uğramadı. 28 Şubat'tan 15 Temmuz'a kadar tüm darbe ve girişimlerine karşı duruşum vardır... Darbe girişimi olduğunu öğrenir öğrenmez sosyal medyada attığım twitlerde de "Darbeye hayır" başlıklı yazılar yazdım, halka silah çekenlerin en ağır şekilde yargılanmaları gerektiğini de yazdım."

O zaman anladım ki aleyhimde bir dava dosyaları dahi yok ve her şey itibarımı sarsma amacı ile düzenlenmiş. Bu cemaate yakın bir gazete ile, yalnızca mesleki açıdan birlikte çalıştım. [Gülen]. Ben sadece düşüncelerimi ifade ediyorum, başka bir şey yapmıyorum. Ayrıca, bir avukat olarak, kayyum atanan Zaman gazetesinin savunmasını üstlendim" sözleriyle aktardı.

Darbe girişimini takip eden baskılardan birçok hâkim ve savcı da etkileniyor, avukatlar da bu durumdan kaçamıyorlar; birçoğunun hakkında soruşturma açılıyor ve evlerinde aramalar yapılıyor, birçoğu tutuklanıyor. Bu sindirme ortamı, yalnızca Gülen hareketine yakınlığın bulunan avukatların değil, gözaltındaki basın mensuplarının savunmasını üstlenecek, insan hakları savunucularının da cesaretini kınıyor. Şahin Alpay gibi tanınmış gazetecileri, kendisini basın özgürlüğüne adanmış Punto24 (P24) Bağımsız Gazetecilik Platformu'nun hukuk birimi sorumlusu avukat Veysel Ok veya son aşamada İstanbul Barosu'nun atadığı CMK avukatları savundu. Hürriyet gazetesi de, kendi yayın grubuna bağlı bir avukat görevlendirerek çalışanlarının •••

••• (Bülent Mumay, Arda Akın, Dinçer Gökçe vb.) savunmasını üstlendi.

Kötü muamele ve kötü tutukluluk koşulları

Bilhassa Avrupa Birliği'ne üyelik müzakereler ile teşvik edilen Türkiye, on yıl gibi bir süredir tutukluluk koşullarının iyileştirilmesi yönünde dikkat çekici işler başarmıştı. Ne yazık ki, olağanüstü hal ve başarısız darbenin silsilesi olarak devam eden binlerce tutuklama, bu gelişmeleri süpürüp attı. Devlet içinde keyfi uygulamalar alıp başını giderken, intikam düşünceleri de zirvelere tırmanıyor; cezaevlerindeki durum hızlı bir şekilde geriliyor, birçok gazeteci kötü muameleyle maruz kalıyor.

Evrensel gazetesinin iki muhabiri Cemil Uğur et Halil İbrahim Polat, 17 yıldır cezaevinde olan ve ömür boyu hapis cezası çeken PKK lideri Abdullah Öcalan'ın tutukluluk şartlarının kınandığı bir eylemi izledikten sonra gözaltına alındı. Gazeteciler, Mersin'in Yenişehir Emniyet Müdürlüğü'nde 16 gün gözaltında tutuldular. Avukatları Tugay Bek ve Ali Bozan, ilk beş gün müvekkillerini ziyaret edemediler. Emniyet Müdürlüğü'nde polislerin tartakladığı ve hakaretlerde bulunduğu muhabirler, Metin Göktepe'nin akıbetini paylaşmakla ve karakolun penceresinden aşağı atılmakla tehdit edildiler. Metin Göktepe'nin adının anılması habercilerin aklına başa gelebilecek en kötü

duruma işaret ediyordu: Meslektekilerin oldukça iyi bildiği bu gazeteci, 1996 yılında, İstanbul'da gözaltına alındıktan sonra gözaltında öldürülmüştü. Sonuçta, Cemil Uğur ve Halil İbrahim Polat, Mersin Sulh Ceza Hâkimliği'nce 8 Eylül'de serbest bırakıldı.

22 Temmuz tarihli Kanun Hükmünde Kararnameye göre, Silivri Cezaevi'nde tutuklu bulunan gazetecilerin görüşme hakkı haftada bir saatle sınırlandırılıyor. Bu görüşme, kamera takibi altında ve iki gardiyan eşliğinde gerçekleşir. Şahin Alpay'ın avukatı Veysel Ok, RSF'e şöyle açıklıyor: “Müvekkil ile fayda getirebilecek şeylerden çok, havadan sudan konuşulur. Not veya belge alışverişinde bulunulması mümkün değil. Bunlar daha önceden,

“Beni twitter'deki iki mesajı temelinde beni sorguladılar. Benim hakkımda herhangi bir soruşturma dosyasına bile sahip olmadıklarını ve bütün bunların beni karalamak için yapıldığını hemen anladım.”

Orhan Kemal Cengiz, Radikal ve Özgür Düşünce

cezaevi yönetiminin denetimine tabidir. Şahin Alpay 73 yaşında, morali son derece bozuk ve umutsuz; çünkü Türkiye'deki *FETMANCA* ortamın giderek baskın gelmesi ve adının “FETÖ” örgüyü ile bir tutulması nedeniyle dışarıya hiç çıkamayacağına inanıyor. Yıllardan beri bir üniversitede demokrasi dersleri veriyordu.”

“PKK örgütü üyesi olmak”, “PKK lehine propaganda yapmak” ve “Ülkenin bütünlüğüne saldırıda bulunmak” gerekçeleri ile 22 Ağustos'ta tutuklanan, *Özgür Gündem* temsilcileri Zana Kaya ve İnan Kızılkaya, Silivri Cezaevi'nin tecrit şartları daha da ağır olan 9. Blokunda tutuluyorlar. Avukat Özcan Kılıç'a göre, iki gazeteci 29 Ağustos haftasında 1 saat yerine yalnızca 20 dakika aile görüşü hakkından yararlanabildi. Ayrıca, avukatlarıyla da çok az görüşme imkanı bulan habercilere televizyon ve gazete de yasak.

80 yaşında ve sağlık sorunları olan *Zaman* gazetesinin eski köşe yazarı ve şair Hilmi Yavuz, sorgu sırasında tansiyonu düşünce 29 Temmuz'da serbest bırakıldı. Sorgusu ileri bir tarihte gerçekleşecek olan Yavuz hakkındaki soruşturma da sürüyor. Şeker hastalığı nedeniyle 14 saat komada kalan Ali Bulaç'ın sorgusuysa hastane çıkışında sürdü.

Silivri cezaevi İstanbul merkeze 80km uzaklıkta, şehir dışında. Gazetecilere ziyaret yüksek gözetim altında, haftada bir defa ve bir saatle sınırlıdır.

© AFP

2

Çoğulculuk aniden susturuldu

Olağanüstü halden faydalanan hükümet, Gülen cemaati ile bağlantıları bulunması bahanesiyle 100'ü aşkın gazete, televizyon ve radyonun kapanması emrini verdi ve kamu bakan ve yayın kuruluşlarında gerçek bir temizlik başlattı.

© AFP

DAHA BİRKAÇ yıl önce, ciddi kutuplaşmaya rağmen, Türk basını son derece etkileyici birçok sesliliğe ve hareketliliğe sahipti. Ancak 2010'lu yıllara girilmesiyle, birçok büyük isim iktidara yakın veya karlı sözleşmeler ile iktidara bağlı girişimcilerin ellerine geçti, bunu takiben yüzlerce köşe yazarının işine son verildi ve kendiliğinden bir sansür uygulaması başladı. Hukuki, ekonomik ve siyasi çoklu baskılar altında bulunan, geriye kalan son eleştirel medya artık kamuoyunun yalnızca küçük bir kısmına ulaşabiliyor. Resmi makamlara, muhalif büyük medya kuruluşlarına yıkıcı darbeyi vurma imkânı tanıyan olağanüstü hal, zaten can çekişmekte olan çok sesliliğe de son darbeyi vurmaktadır.

100'ü aşkın basın organının aniden kapatılması

27 Temmuz akşamı, OHAL kapsamında kabul edilen Kanun Hükmündeki Kararname, 45 adet gazete, 16 televizyon, 23 radyo kanalı, 3 haber ajansı ve 15 derginin kapatılmasını ve kamulaştırılmasını öngörüyordu. 29 yayınevi de eklenen kapatılan kuruluşlar, Fethullah Gülen cemaati ile "işbirliği yapmak" ile suçlanıyorlardı.

Bu basın kuruluşları arasında, *Taraf* gazetesi veya *Nokta* dergisi birçok ulusal isim ve yerel yayınlar bulunmaktadır. Bu tasfiye, *Zaman* ve *Bugün* gazetelerinin Samanyolu TV, Kanal Türk TV ve *Bugün* TV televizyon kanallarının tabutuna çakılan son çivi oldu: Hepsini için zaten kayyum atanmıştı, "FETÖ örgütü ile işbirliği yapmak" suçlamasıyla, 2015 Ekim ve 2016 Mart tarihlerinde gerçekleştirilen polis operasyonlarını takiben kapatıldılar. İş tasfiye ile de kalmıyor, resmi makamlar basının çok

27 Temmuz 2016 tarihli kararnameyle kapatılan gazeteler: *Zaman*, *Bugün*, *Ekonomi* ve *Taraf*.

sesliliğinin üzerine bir kalemde çizgi çekiyorlar ve etkileri olağanüstü halin sona ermesinden sonra dahi hissedilecek olan hasarlara neden oluyorlar. 2016 yılının Mart ayında kayyum atanmasından önce *Zaman* gazetesi, 900.000 ile ülkenin en çok baskı çıkaran gazetelerinden biriydi.

Yerel basın sorumluları, resmi makamlara, Gülen hareketi ile hiç alakası olmayan basın kuruluşlarına da saldırılması nedeniyle sitemde bulundu. İzmir'deki *Ege'de Son Söz* adlı gazetesinin sahibi Fahrettin Dokak, bir basın bülteni sırasında duruma anlam veremediğini yönünde görüş bildirdi. "2009 yılından beri, gazete demokrasiye, hukuka ve evrensel basın prensiplerine saygılı yayın yapmaktan ödün vermedi. Asla "FETÖ"ün organı olmadı.

Olağanüstü hal, hukuka, günlük çıkan ve Kürt yanlısı yayın yapan *Özgür Gündem* gazetesini kapatmak gibi eşsiz bir şans da verdi. PKK'nın "sözcüsü" olmakla ve "bir terör örgütünün propagandasını yapmakla" suçlanan gazete, İstanbul Mahkemesi tarafından açıkça askıya alındı ve bu tedbirin süresi belirtilmedi. Polis bu gazetesinin İstanbul'da bulunan

"2009'dan beri, gazete yayın kurulu demokrasiye, hukuğa ve basının evrensel ilkelerine saygılı bir çizgi benimsemiştir. Hiç bir zaman FETÖ'nün bir organı olmamıştır."

Fahrettin Dokak, 27 Temmuz 2016 tarihli kararname ile kapatılan, *Ege'de Son Söz* (İzmir) gazetesi sahibi

16 Ağustos 2016, *Özgür Gündem* gazetesinin önü. Gazete mahkeme kararıyla kapatılmış, polis baskınına uğramış ve çalışanlarının bir kısmı "terörizm propagandası" yapmakla suçlanmaktadır.

••• merkezine baskın düzenledi, bilgisayarlara el koydu ve yaz işlerinden birkaç kişiyi tutukladı. 1990'lı yıllarda da hedef alınan, *Özgür Gündem* 1994 ila 2011 yılları arasında kapatılmıştı.

Kamu medya kuruluşlarında temizlik

Olağanüstü halin daha ilk günlerinden itibaren, ideolojik ve siyasi açıdan yürütülen geniş temizlik kapsamında, kamu basın kuruluşları da nasibini aldı; ancak hükümetin verdiği emirlerle; sanayi sendikalarına göre, yüzlerce resmi Anadolu haber ajansı (AA) ve Türk Radyo ve Televizyon (TRT) çalışanı, Gülen cemaati ile hiçbir ilişkileri bulunmadıkları kararını verecek idari soruşturma tamamlanana dek görevlerinden uzaklaştırıldılar. 13 adet televizyon ve radyo kanalının bir araya

toplandığı TRT'de 7.000 civarı çalışan bulunuyor. Piyasa payı oldukça düşük, ancak kırsal kesimde rating oranını muhafaza ediyor.

17 yıldır TRT çalışanı olan Mehmet Demir, hukuki ve idari bir soruşturmayı takiben, 21 Temmuz tarihinde açığa alındı. Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu'na (KESK) bağlı Haber-Sen sendikası üyesi gazeteci, meslektaşlarının ve sendikaların yürüttüğü bir kampanya neticesinde görevinin başına döndü. Bu sendikaların hedef alınan yirmi kadar üyesinden en az altısı halen açığa alınmış durumda.

27 Temmuz 2016 tarihli Kararname ile kapatılan medya kuruluşlarının listesi

HA: Haber Ajansı / G: Gazete / D: Dergi / R: Radyo / TV: Televizyon Kanalı

Adana Haber (G)	Batman Postası (G)	Dünya TV (TV)	Hakikat (G)	Kurtuluş (G)	Radyo 59 (R)	SEM (Ag)	Urfa (HA)
Adana Medya (G)	Berfin (R)	Durum (G)	Herkül (R)	Lider (G)	Radyo Aile Rehberi (R)	Sızıntı (D)	Yağmur (D)
Ajans 11 (G)	Bingöl Olay (G)	Ege'de Son Söz (G)	Hira TV (TV)	MC TV (TV)	Radyo Bamteli (R)	Son Nokta (G)	Yağmur (R)
Akademik Araştırmalar (D)	Bisiklet Çocuk (D)	Ekolife (D)	Hisar (G)	Mehtap TV (TV)	Radyo Cihan (R)	SRT TV (TV)	Yarına Bakış (G)
Akdeniz Türk (G)	Bizim Kocaeli (G)	Ekoloji (D)	İrade (G)	Merkür Haber (G)	Radyo Fıkıh (R)	Şuhut'un Sesi (G)	Yeni Emek (G)
Aksaray Mavi (R)	Bugün (G)	Ekonomi (G)	İrmak TV (TV)	Merkür TV (TV)	Radyo Küre (R)	Taraf (G)	Yeni Hayat (G)
Aksiyon (D)	Bugün TV (TV)	Esra (R)	İscehisar (G)	Meydan (G)	Radyo Mehtap (R)	Today's Zaman (G)	Yeni Ümit (D)
Aktüel (R)	Burç FM (R)	Fountain (D)	İskenderun Olay (G)	Milas Feza (G)	Radyo Nur (R)	Tuna Shopping TV (TV)	Yerel Bakış (G)
Antalya (G)	Can Erzincan TV (TV)	Gediz (G)	Jest (R)	Milllet (G)	Radyo Şemşik (R)	Turgutlu Havadis (G)	Yumurcak TV (TV)
Asya Pasifik (D)	Cihan (HA)	Gonca (D)	Kanal 124 (TV)	Muhabir (HA)	Samanyolu Haber (TV)	Türkeli (G)	Zafer (G)
Banaz Postası (G)	Demokrat Gebze (G)	Gül Yaprığı (D)	Kanal Türk (TV)	Nazar (G)	Samanyolu Haber (R)	Türkiye'de Yeni Yıldız (G)	Zaman (G)
Barış TV (TV)	Diyalog Avrasya (D)	Haber Kütahya (G)	Kanal Türk Radyo (R)	Nokta (D)	Samanyolu TV (TV)	Umut (R)	Zirve (D)
Batman (G)	Dünya Radyo (R)	Haber Radyo Ege (R)	Kocaeli Manşet (G)	Özgür Düşünce (G)			
Batman Doğuş (G)				Radio station (TV)			

3

İdari ceza hançeri

Hükümet, basın kartlarını ve pasaportlarını ellerinden alarak, yüzlerce basın mensubunu cezalandırdı. Olağanüstü hal sayesinde, bu tedbirler için herhangi bir gerekçe sunulması gerekmediği gibi, karara itiraz hakkı da bulunmuyor.

© AFP

BİRBİRİ ÜZERİNE gelen hukuk davalarının yanı sıra, hiçbir itiraz yolları bulunmayacak şekilde, idari cezalara çarptırıldılar; olağanüstü hal nedeniyle tüm itiraz olanakları askıya alındı. Karşı taraf hiçbir şekilde dinlenmeden ve hatta çoğunlukla ilgili tarafların haberi dahi olmaksızın alınan bu tedbirler, özel yaşamları ve mesleki faaliyetlerine devam etmeleri açısından ciddi sonuçlar doğurabilmektedir.

Pasaportların geri alınması ve seyahat kısıtlamaları

22 Temmuz tarihli kanun hükmünde kararname, 3713 Terörle Mücadele Kanunu'na (TMK) dayanarak suçlanan veya şüphelenilen basın temsilcilerinin pasaportlarına el koyma veya pasaportlarını iptal etme olanağı tanımaktadır. *Cumhuriyet* gazetesinden Can Dündar ve Erdem Gül'ün pasaportları iptal edilerek, bu pasaportlara İstanbul Başsavcılığı'nca el konuldu. Türk hükümetinin Suriye'deki İslamcı

gruplara silah sevk ettiğini gündeme getirdikleri için 6 Mayıs'ta mahkum olan iki gazeteci, haklarında Yargıtay'ın vereceği karar bekliyor. Gazeteci Hayko Bağdat, 6 Ağustos tarihinde, Türkiye'ye geri döndüğünde, İstanbul Havalimanı'nda pasaportundan mahrum edildi. Sosyal medya kampanyası, avukatların girişimi ve muhalefet milletvekillerinin araya girmesiyle gazeteciye pasaportu ertesi gün iade edilmiştir. 3 Eylül sabahı pasaportuna el konulma sırası, Can Dündar'ın eşi Dilek Dündar'a geldi. Ayrıca, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, Emniyet Müdürlüğü Pasaport Şubesi'nden, "PKK lehinde propaganda yapmak" gerekçesiyle yargılanan *Özgür Gündem* gazetecilerinden Eren Keskin, Hüseyin Aykol, Reyhan Çapan, Ayşe Berktaş, Reyhan Hacıoğlu ve avukat Nuray Özdoğan'ın pasaportlarının iptal edilmesini talep etti.

Bazı basın mensupları, mesleklerine özel bir pasaporta sahiptirler ("gri pasaport"). Gümrük kapılarında herhangi bir sorunun önüne geçilmesi amacıyla, T.C. Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM), ...

Önceki sayfa resmi: Bakanlar kurulu toplantısına başkanlık eden Recep Tayyip Erdoğan.

Can Dündar ve eşi Dilek. Pasaportları iptal edildi. Türk hükümeti ve Suriye'deki İslamcı mühalifler arasındaki silah trafiğini ortaya çıkaran bir yazısından sonra Mayıs ayında aldığı cezanın kesinleşmesini bekliyor.

••• bundan böyle bu tip pasaport sahiplerinin, ulusal emniyet müdürlüklerinden “basın mensubunun ülke dışına seyahat edebileceği”ni tasdik eden bir belge almasını şart koşmaktadır.

Basın kartlarının geri alınması

Resmi basın kartı (“sarı kart”) basın mensuplarının mesleklerini yasal olarak icra etmeleri açısından zorunlu olmasa da, hiçbir ek akreditasyon zorunluluğu olmaksızın, bakanların ve diğer kamu kuruluşu temsilcilerinin faaliyetlerini takip edebilmelerini sağlamaktadır. Pratikte, basın kartı çoğunlukla ulaşımın emniyet birimleri tarafından denetlenmesi durumunda gereklidir; örneğin PKK ile mücadelenin sürdüğü “güvenlik bölgelerine” bu kart olmadan erişim sağlanması zordur. Aynı şekilde, çoğunlukla polis tarafından kaba kuvvet ile bastırılan

kuruluşları ile çalışmayı başlı başına bir suç olarak kabul etmektedir. Bu tedbir, masumiyet karinesi, adil yargılanma hakkı ve basın özgürlüğüne terstir.

Suiistimale yönelik kısıtlamalar

Gazeteci Tuğba Tekerek, 21 Ağustos 2016 tarihinde, İstanbul Gayrettepe emniyet müdürlüğü önünde, gözaltında tutulan hâkimlerin, polislerin ve memurların ailelerini fotoğraflarken tutuklanmıştır. Ertesi gün, suçlu bulunmayarak serbest bırakılmıştır. Bu, gazetecilerin artık görevlerini icra ederken maruz kaldıkları keyfi uygulamalar arasından yalnızca bir örnektir. Hiçbir itiraz ya da tazminat olanakları bulunmamaktadır.

Yabancı uyruklu basın mensuplarının sınır dışı edilmesi

Türk resmi makamları, 2013 yılındaki “Gezi Parkı” hareketinden ve bilhassa da geçtiğimiz yıl Türk ordusu ile PKK arasındaki mücadelenin yeniden başlamasından bu yana yabancı uyruklu muhabirlerin sınır dışı edilmeleri yoluna giderek daha sık başvurur olmuştur. Olağanüstü hal, polis paranoyasını güçlendirerek ve mevcut hukuki yolları sınırlandırarak bu eğilimi daha da artırmıştır. İspanyol uyruklu öğrenci ve muhabir Beatriz Yubero, 5 Ağustos 2016 tarihinde şafak sökerken tutuklanmış ve 36 saat boyunca bir spor salonunda alıkonulmuştur. Ankara İspanya Büyükelçiliği’nin vatandaşına ulaşmasına ve ona hukuki destek sağlamasına izin verilmemiştir. Kesinlikle reddettiği bir suçlama olan, “FETÖ örgütü ile işbirliği” yapması şüphesi ile, Beatriz Yubero Türk topraklarını “kendi rızasıyla” terk ettiğini belirten bir belgeyi imzalamaya zorlanmış ve 6 Ağustos tarihinde sınır dışı edilmiştir.

İspanyon gazeteci ve öğrenci Beatriz Yubero, 5 Ağustos 2016 sabahı tutuklanmış, ve bir spor salonunda 36 saat göz altında tutulmuştur. Türkiye’yi “kendi rızasıyla” terk ettiğine dair bir belgeyi imzalamaya zorlanmış ve sınır dışı edilmiştir.

bir gösterinin takibini gerçekleştiren bir basın mensubu, gösterici olarak tutuklanma riskine karşı basın kartını gösterebilmelidir.

Türkiye’de basın kartlarının dağıtımından T.C. Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM) sorumludur. Bu organ geçtiğimiz yıllarda taraflı hareket etmesi nedeniyle düzenli olarak masaya yatırılmıştır, ancak olağanüstü hal onun bu durumunu doruk noktaya taşımıştır; BYEGM iki ay içinde 620 basın mensubunun basın kartını iptal etmiştir. Nazlı Ilıcak ve Ergun Babahan da, bu tedbirden payını alan basın temsilcileri arasında bulunmaktadır. Basın kartından mahrum bırakılmalarının mesleki faaliyetleri üzerindeki olumsuz etkisinin ötesinde, bu gazeteciler herhangi bir hukuki dava olmaksızın, “darbecilerle işbirliği” gibi aşığılayıcı bir şüphe ile hayatları boyunca fişlenmiş ve damgalanmış, meslekten dışlanmış durumdadırlar. Bir yargı aracı olarak, BYEGM, 15 Temmuz 2016 tarihli başarısız darbe girişimini planladığından şüphe edilen bir siyasi yapılanma içinde olmakla itham edilen Gülen yanlısı basın

Sınır Tanımayan Gazeteciler dünyanın her yerinde haber yapma ve bilgilendirme özgürlüğünün sağlanması ve korunmasını garanti eder.

Kurum Paris merkezlidir ve onbir uluslararası büroya (Berlin, Brüksel, Cenevre, Helsinki, Londra, Madrid, Rio de Janeiro, Stokholm, Tunus, Viyana, Vaşington) ve dünyanın 130 ülkesinde temsilcilere sahiptir.

Genel sekreter : **Christophe Deloire**

Uluslararası sekreterlik
CS 90247
75083 Paris Cedex 02
Tel: +33 1 44 83 84 84
www.rsf.org

SINIR TANIMAYAN
GAZETECİLER
HABERE ÖZGÜRLÜK